

**R. P. Christophori De Ortega È Societate Iesu, Quondam
Scolasticæ Theologiæ publici Professoris, ac ejusdem
Facultatis Præfecti ... Theologia Controversiarum
Dogmaticarum, & Scholasticarum, de Divina ...**

**Ortega, Cristóbal de
Lugduni, M.DC.LXXX.**

3. Negatiua nostra sententia duplici conclusione contra duplicem sensum
præfatum explicata ab authoritate probatur.
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94274](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94274)

erunt, haberentur: quia, ut aeternitas Dei coexistat de presenti futuris, cuiusque aeterna cognitio de illis de presenti tota sua aeternitate sit, latet est Dei, & cognitionis suae, quae tota simul est, aeternitatem illorum durationi, & existentiae actuali coexistere, & de presenti eam totam semper, & solum esse cum illis, quoniam, ut nuper dicebam illae ad initium absque initio aeternitatis regrediantur. Tertio demum testimonio eadem omnino doctrina continetur: quod scilicet respectu aeternitatis Dei, & cognitionis aeternae ipsius non sit successio: quia in ea nec anterior, nec posterior durationis pars est, sed una eadem, & indivisibilis praesens est omnibus temporibus, ac rebus per illa succedentibus.

8. Ut haec tamen adeo aperta pro mente sua explicanda in S. Doctore non adestent, ac solum aliorum de eius hac in re sententia iudicio standum esset, nullatenus pro affirmativa Recentiorum Thomistarum Dominicianorum, sed pro negativa nostra sterile, discipulorum eius (& maxime Dominicanorum) vetustiorum, quibus potior habenda fides, testimonia convincerent. Et in primis Aegidius Romanus, & ipse S. Thomae discipulus auditor, & vindex in suo caligatorio adversus corruptor doctrinae S. Thomae observationibus ad citatum art. 13. falso illi impositam affirmantem sententiam a Doctore Parisiensi clamat, & docet: cum ipse clare suam eo articulo sententiam protulerit: quod res sunt praesentes Deo ab aeterno, non in sua existentia actuali, sed quia ipse actu intuetur eorum praesentiam aeternaliter. Hebraeus ducentis ante Caietani annis florens, post S. Thomae obitum, necdum quinquaginta, in doctrinae eius defensione, & in 1. d. 38. quaest. 5. S. *Quantum ad tertium*, ait: [duplitter intelligi potest aliquid esse praesens Deo: uno modo per existentiam realem in suo esse, ceteri non coexistunt res alicui Deo ipsi Deo ab aeterno, ut dictum est. Alio modo possunt dici res praesentes Deo, ut intuenti, siue per intuitionem: & sic omnia futura sunt Deo ab aeterno praesentia non solum, quantum ad suas rationes quidditativas, sed etiam, quantum ad suas existentias actuales secundum intuitionem,] quae sunt non solum doctrina, sed verba S. Thomae, citati art. 13. Hunc & imitatus, & laudans Sylvester facti Parisii Magister in consistorio doctrinae S. Thomae articuli eundem relatis verbis: *Istud*, inquit, *dictum fuit occasio errandi* (coartaco Caiet.) [et putandi quod D. Thomae intelligat praesentiam in esse reali, quod non est verum, sed vult dicere: quod Deus non solum habet praesentes rationes futurorum, quae repraesentant eorum quidditatem, sed etiam per illas fertur super praesentia, & existentias.] Et hunc solum sensum necessarium esse subinfertur probat: alium vero, *in-accipibilem*, *ex quem nullus Thomistarum, prater unum ausus est affirmare: quia ex illo videtur sequi aliquid contra fidem: nempe creaturas fuisse ab aeterno.*

9. Deza Hispanensis Archiepiscopus, Caietano etiam coartatus in 1. d. 38. quaest. art. 2. §. 2. scribit male a nonnullis intelligi S. Thomae, pro affirmante sententia, quod & sententiam falsam etiam esse apparet ex multis: post quae concludit. *Pateet*, quod mens dicitur Thomae non fuerit, res esse ab aeterno praesentes Deo secundum suam praesentia, *litates*. Et quidem Caietanus ipse se primum esse interpretem S. Thomae pro affirmante sententia iactavit: ut eius solo testimonio omnes ex cathedra Thomistae pro opposita sententia S. Thomae numerasse convinci possit. Sed & ex Recentioribus Thomistis Dominicanis primarius Salmantinus Magister, Illustrissimus Arauxo & ipse viginti & eo amplius annis Thomistarum suarum traditionum in ea Academia Salmantina emulator contra nostras Thomistas, postquam sacris Segovienibus insulis exivit Dominicanum cucullum pro sua circa S. Thomae doctrinam eruditionem tom. in eius primam partem ad citati art. 13. doctrinam de ea rerum in aeternitate Dei realem ex aeternitate, & ab aeterno praesentia, exacte, & subtiliter disputans neque ex mente S. Thomae, neque ex veritate esse docet, fusque probat: cumque Thomistarum futurum Recentium conclusionem de rerum coexistentia aeternitati in sapientiam sensum explicare vellet (nempe pro sua cuiusque duratione, cui tota, & eadem aeternitas praesens pro illa tantum est) non eo contentos illos vereri, ac suspicari se, modo dicta subitio negat, sed aliquid amplius contendere.

10. Pro negativa igitur nostra sententia numerandi in primis Angelicus Praeceptor Ferrata citatis n. 1. Capreolus, qui affirmantem asserere ausus non fuit, ut vidimus n. eod. 1. Aegidius Romanus, Herbicus, Sylveiter, Deza, & Arauxo citati, & recitati n. 8. ex aliis antiquis Magist. in 1. d. 35. & 36. S. Bonaventura d. 39. art. 2. qu. 13. Scot. qu. 1. §. *Aliter* *poni* cum tota sua, & Nominalium Schola apud Smiting, tract. 2. qu. 3. & n. 84. Okam. in 1. d. 38. Duranti qu. 3. art. 2. Gabriele Aureolo apud Albiz sup. & Herize infra. Ut confet quanta veritate Bidez in 1. p. qu. 14. art. 1. §. *Antequam conclusio quarta*, dixerit: communiter scholasticos contrariam suae affirmanti sententiam sequi: vniuersi Thomistae nostrae scholae societatis Doctores Molina, Suarez, Didaeus, Ruiz de Monroya, Granados, & Ribadeneira ab opposita sententia impolluta vindicati n. 2. Valsq. citatus cert. 1. Valencia 1. p. qu. 14. art. 13. dub. 4. Arubalt. 1. in 1. p. & Herize, Adam, Tamer. in 1. p. d. 2. qu. 8. dub. 6. & verbi *contra istum vero sententiam*. Marcius tom. 1. tract. de Deo d. 2. 6. Franc. Amicus de Deo vno d. 12. sect. 4. Becan. 1. p. c. 10. qu. 10. Praeposit. in 1. p. qu. 14. art. 13. dub. 2. Quirós de Deo vno tract. 4. d. 48. sect. 4. Et videtur verbis ad Thomistas inclinare, similitas enim coexistentiae Dei durationibus successibus, quam admittit ex parte solum durationis diuinae, seu suae aeternitatis est, non temporis, ut patet ex sectionis initio, & conclusionis explicatione & exemplo coexistentiae locali Dei omnibus locis: quo vixit Anon. Perez in 1. p. d. 6. art. 13. cap. 7. §. *utraque explicatio*.

CERTAMEN III.

Negatiua nostra sententia duplici conclusione contra duplicem sensum praesatum explicata ab auctoritate probatur.

1. *Prima conclusio*: futura non coexistunt aeternitati realiter ex aeternitate reali, nec sunt Deo praesentia realiter ab aeterno congnoscendo tempore verbis: *sunt*, & *coexistunt*, & vocibus *ex aeternitate*, & *ab aeterno*, significantibus aeternitatem Deo extrinsecam diuisibilem, & successiuam, siue possibilem, siue imaginariam, in qua, seu in ordine ad quam suam intrinsecam durationem, & durationem praesentiam realem futura habentur, Deoque, & eius aeternitati realiter secundum suum esse actuale, & nunc coexistunt, & coexistunt futura. Haec conclusio de fide est, neque ut arbitror ab aduersariis, nec a sano Philosopho, nedum a Theologo Catholico, negata. Eius proinde opposita affirmatiua propositio haecis aperta dicitur esse a S. Thomae 1. p. quaest. 61. art. 2. Est expressa scripturae sacrae locis pluribus Plal. 89. *Prus quam montes fient, aut formaretur terra, & orbis & saeculo, & vsque in saeculum tu es Deus*, quibus consonat illud Prouerb. 8. de aeterna, & increata Dei sapientia de se aeternis. [Ab aeterno ordinata sum, & ex antiquis antequam terra fieret: necdum fontes aquarum eruperant: nec dum montes graui mole constituerant: ante omnes colles ego parturiebar: Adhuc terram non fecerat, &c. Et ego iam concepta eram.] Aut nihil horum verum est, si futura congnoscitur a: etis tempore, & significata vocibus *ab aeterno*, & *ex aeternitate* extrinsecam Deo aeternitate diuisibili, & successiuam, siue possibilem, siue imaginariam, vel cui responderit, vel in qua realis praesentia futurorum exultat, existeritque futura, vel Deo realiter praesentia ab aeterno esse referre dicantur, vel coexistere aeternitati ex aeternitate: ergo salua fide, & scripturis ita Deo realiter praesentia esse, cuiusque aeternitati dici verè ea verborum congnoscione, & significatione vocum minime potest. Minor est certa: quia eo, quod sua propria duratione, & esse actuale aeternum est, Deus prior esse nequit.

2. Ioan. item 8. siue. Amen amen dico vobis, priusquam

quam Abraham fides ego sum, aiebat Christus Dominus, ut suam eis diuinitatem insinuaret, quæ est duplicis *Amen*, geminata asseruatione à Christo Domino dicta, vera non forent sensu illo, si nulla anteriori duratione (de qua ibi sermo) proprietate, & rigore sermonis Christus, adhuc qua Deus, Deique, nec solum hominis filius, Abrahamo præcessisset: non præcessisset autem, si Deo semper ab æterno, eiusque æternitati ex æternitate secundum durationem propriam, & suum esse actuale, & intrinsicum realiter præsens, & coexistens proprietate sermonis, & præfata verborum consignificatione, & vocum significatione fuisset: ergo non ita fuit Abrahamus realiter præsens, & coexistens Deo, eiusque æternitati ex æternitate, & ab æterno. Atque ex hoc loco Christi, & Filij Dei, Deitatem, & consubstantialitatem Patri probat contra Atrium Athanasius lib. 2. contra ipsam, reprobatque eisdem verba ex lib. Thal. *ut quando non erat Filius Dei: nec erat: antequam fieret*: quia Dei Filio contra Euangelium, id, quod creaturæ proprium est (scilicet ab æterno, atque ex æternitate non esse) auit tribuere. Inde Athanasius idem, & Concilium Nicenum, quia ab æterno Filius Dei esse in scriptura dicitur Deum illum proprie esse definitum: quod male ob inde definitur, si proprietate vocum creaturis etiam esse ab æterno, atque ex æternitate existere, & coexistere Deo competere: siquidem ex eo, quod plerique commune est, nec alicui proprium, male hunc esse colligitur: nempe ex eo quod aliquid animal, aut homo his perpetari, vel illud hominem esse, vel esse Petrum in æterno.

3. Nihil hac veritate apud scripturam antiquius. Ita enim primum Genesios caput ostendit: *In principio creauit Deus caelum, & terram*. Cum autem, quod æternum ex æternitate, atque ab æterno, est principium non habet, neque finem, Cælum, & terram, quæ initio temporis creata à Deo, productæ, & priusquam creata cætera in duratione fuere, neque ab æterno, neque ex æternitate præsentia realiter, & coexistentia Deo, eiusque æternitate proprietate sermonis fuisse ex hoc loco conueniunt ita fuisse ea, & creata cætera, quæ hæcenus extiterit, deinceps uel successu temporis, extiterit respectu antecædente, uel possibili, uel imaginariæ durationis futura, ut quamvis æternitati Dei indiuisibili pro sua tamen duratione, coexistant, non tamen pro anterioribus. Hinc nihil creatum, sed solum Deum æternum, seu quod idem est, ab æterno esse, definitum est in Conciliis, quæ passim apud Theologos occurrunt, ut uidere est apud Val. l. p. d. 12. c. 1. ubi inter alia hæc ex Rhemeni Concilio creditur, *et confirmatur solum Deum Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum æternum esse*, ac definitum etiam est cap. finitur de lumina Trinit. eademque sententia, atque Deum creatis omnibus duratione, in eo æternitate præcessisse frequens Patrum, & Conciliorum locutio est: quod nisi verborum, & nominum proprietate significationis negata nostra conclusio hæc certa sit, certum esse non potest. Videatur August. de Genes. ad litt. c. 18. & sæpe lib. 12. de ciuit. Dei (ex quo aliqua statim recitabo) de prædestinatione, & grat. c. 5. ab illis verbis mundum, quamuis pro tempore, ex quo factus est, coepit.

4. Sit secunda conclusio. Futura non sunt realiter præsentia Deo ab æterno nec eius æternitati ex æternitate realiter coexistunt, nec coexistere possunt per extrinsecam ipsi ad huc durationem æternitati Dei. Conclusio hæc me iudice testimonio istiusdem scripturæ, Concilio, & Patrum probatur, quæ pro prima retulimus. Si enim scilicet aliquo vero futura secundum suum esse actuale, ad huc extrinsecam ipsi, & aliena durationis mensura æternitatis diuina, Deo præsentia, & coexistentia realiter ab æterno, & ex æternitate essent, absolute dici cum æternitate non possit, & creaturas coepisse in tempore, quæ ex æternitate in suo esse actuali coexistant: in quo negatiua hæc continetur illud tempus non extiterit: quod absolute omnem eorum ante illud tempus a talem existentiam realem negat: & falso quidem, si per mensuram ipsi extrinsecam, & alienam æternitatis diuina realiter ab æterno, & ex æternitate existunt, & coexistunt Deo. Item falso reliquis locis absolute dicitur Deus, eiusque sapientia in creatura, antequam terra montes, & creata reliqua produceretur, fieret, & formaretur, esse, & existisse: eo

Christoph. de Ortega, de Deo Vao, Tomus I.

enim quod ipsi vero sensu ita semper coexistit, præsentique ab æterno est, prior esse, atque, antequam illud existeret, existere dici absolute nequit Deus. Nec satis est id dici, & intelligi de existentia & esse actuali, & Dei, & creaturæ propria duratione, non autem de existentia & præsentia alterius, nempe creaturæ per durationem alienam, etiam verè per ipsam ab æterno daret, præsentique, & coexistens realiter Deo sit. Contra primo: quia, si hic etiam sensus proprius sit, & in eo rerum futura ab æterno, & ex æternitate realiter Deo coexistere præsentia: imprudenter eorum existentia ante tempus negatur, Deique ante illa existentia absolute, & absque limitatione, & distinctione asseritur in scriptura: quod est blasphemum. Mitto aliam impugnationem, quæ, dum à ratione agam, probatio, hanc etiam aduersariorum affirmatiuam conclusionem secundo sensu explicatam in primum sensum (quem loca recitata, tanquam fidei dogmatibus aduersum, ipsis parentibus reiciunt) tandem recidere: quare, & secundum hunc æquè demum eisdem testimonio confutandis.

5. Tertiò impugnat solutio: quia si æternitas Dei vero aliquo sensu (nec prolixo chimerico, & cum alicui proprietate sermonis significabili, & perceptibili facit creata realiter ab æterno durare in suo esse actuali, præsentique realiter secundum actuale suum esse ex æternitate semper Deo coexistere) male interuenit contra Atrium Athanasius, & Concilia ex loco recitato, priusquam Abraham fieret ego sum, quo Christi Filij Dei æternitas, siue eius ex æternitate, atque ab æterno existentia, & actualitas essendi præcisè declaratur, eiusdem diuinitatem, & creaturam non esse, Patet: quia opposita affirmatiua sententia admissa: creata omnia, nedum aliqua (quod consequentia vitiō sufficeret) sermonis proprietate, & vera significatione æterna in suo actuali esse, atque ab æterno, & ex æternitate præsentia, existentiaque Deo coexistentia forent: ac proinde ex eo: quod Christus Dei Filius ante Abrahamum extitisset, atque actu ab æterno esset proprietate sermonis (quod solum eo loci asseritur) Dei Filium esse illum male colligeretur: siquidem proprietate sermonis recita iuxta aduersariorum doctrinam, & ab æterno esse actu, atque ex æternitate existere posset, atque simul esse creatura.

6. Dices in eo loco dici Christum Abrahamo anteriorem: quod de anterioritate per durationem æternam extrinsecam dici iuxta aduersariorum doctrinam nequit: cum iuxta illam aquæ æternitatis durationis extrinsecæ, sint Abrahamus & Christus: ac proinde Patres, & Concilia ab anterioritate per durationem intrinsecam Christi respectu Abrahami, bene illius Deitatem intulisse. Sed contra, quia, ut nuper dicebam ex sola anterioritate respectu Abrahami, quoniam de illa per durationem intrinsecam fieret à Christo Domino mentio, atque ex eius ab æterno duratione, & existentia per eam anterioritatem insinuata, Deitatem Christi Dei Filij, Patres, & Concilia intulerunt: quæ si non per intrinsecam solum durationem, sed per extrinsecam proprietate sermonis iuxta aduersarios saluari, & intelligi possunt: & Patres male intulerunt, & Concilia Christi diuinitatem: & Christus male suam respectu Abrahami anterioritatem absolute asseruit: siquidem anterioritas absolute maiorem à parte ante durationem absolute dicit, quam proprietate sermonis respectu Abrahami Christus, in aduersariorum doctrina, absolute non habuit: non dicit autem modum eam habendi per durationem intrinsecam, vel extrinsecam, si per extrinsecam absolute, ut aduersarij volunt, possit haberi: quia vero ita à creaturis per Dei intrinsecam, ipsi vero extrinsecam durationem haberi non posse Patres, & Concilia recognouerunt, intulerunt bene: & Christus sapientissimè suam respectu Abrahami anterioritatem, & æternitatem nullatenus Abrahamo competentem alluit: eis vero, & illatione, & asserto durationem creaturarum ex æternitate, & ab æterno per extrinsecam ipsi æternitatem Dei apertissimè, & Christus Dominus, & Patres, & Concilia damnarunt.

7. Quid contra hanc solutionem (quam à Patribus præoccupatam reperi) plura: vnum Sancti Augustini testimonium illi explodendæ facit. Ita enim scribit 12. de ciuit. Dei cap. 15. cessante fabricatoria Dei potentia, ita non erunt (creaturæ) sicut antequam fierent non fuerunt. Ante dico æternitate, non tempore scilicet ante rerum conditionem æternitatem si la præcessit: diuina, & tota simul nimirum, quæ se a præcessit, extititque, non autem

quæ ante rerum omnium & temporis productionem possibilibus solum, & imaginaria permansit, neque usquam actû fuit, & extitit, ut de ipsa præcessit, sine falsitate, dici ab Aug. sine postero quo posito contra aduersariorum solutionem, & conclusionem nostræ huic secundæ oppositam ex hoc loco argumentor. Si extrinsecus ab æternitate Dei res creatæ in suo actuali esse ex æternitate Deo coexistere realiter, atque realiter præsentibus ipsi ab æterno vere absolute esse, & proprietate sermonis dici possent, pro præcedente æternitate Dei essent absolute æternæ fierent, & tota Dei æternitate, quæ ipsorum conditioni præcessit: id autem expressis verbis absolute Augustinus negat, ut vidimus: ergo res creatæ non sunt absolute præsentibus Deo ab æterno, ipsique coexistentes ex æternitate proprietate sermonis per extrinsecam Dei æternitatem. Item 5. de Genes. ad lit. ait. *Antequam fierent, & erant, & non erant, erant in Dei scientia, non erant in sua natura.* Et tamen ut actu in æternitate ab æterno essent in sua natura fuisse oportebat. Similia habet serm. de verb. Apostol. *Elegit tamen, & habet electos, quos habuit apud semetipsum non in sua natura, sed in scientia sua notum enim erant, quæ sunt interpretatur Magist. d. 36. Non in sua natura, id est, illorum, quia nondum erant, sed in sua scientia: quia eos ita nouit, ac si essent.*

CERTAMEN IV.

Conclusio utraque negatiua valide ab Absurdis probatur.

1. Conclusionis primæ, quæ rigida verborum, & nominum significatione & consignificatione durationis successiuæ possibilibus, & imaginariæ procedit probatio euidens, non rationis solum, sed veloculorum luminis est. Præsentia realis futurorum in æternitate, Deoque coexistentia ab æterno eo rigore consignificationis verborum, quæ tempus necessario consignificant, & nomen ab æterno, & ex æternitate extrinsecæ Deo (de qua prima nostra conclusio procedit) significatio est successiuæ, & diuisibilis, vel possibilis durationis, vel imaginariæ æternitatis Deo extrinsecæ dicit rerum creatarum præsentiam, & in æternitate ex æternitate etiam successiuam, & diuisibilem Deo extrinsecæ, & coexistentiam earum Deo ab æterno in æternitate eadem diuisibili successiuam, Deoque extrinsecam neutrum autem habent referatæ: ergo neque præsentiam in æternitate realem, neque realem Deo coexistentiam ab æterno. Maior est ipsissimus conclusio huius nostre sententia. Minor probatur euidenter: quidquid incipit esse in duratione nostrâ successiuâ, Deoque extrinsecâ, ita in nunc suæ inceptionis est, ut, in omni antecedente duratione eiusmodi, imò neque in aliqua, etiam proximè immediatâ eius, parte præcedente ipse fuerit: alioqui in illo suo primo nunc fieri, & esse, non inciperet, ut ex terminis patet.

2. Pergo; atqui creatæ omnia inceptum incipiuntque in duratione successiuâ esse: ergo ita creatæ omnia pro suo primo nunc sunt, ut in duratione antecedenti successiuâ anteriori, imò nec in eius minutula etiam proximè immediatâ, parte præcedente ipse fuerit: aliter quid ita nunc primum in duratione successiuâ est, ut in tota antecedenti imò nec aliqua eius particula non fuerit, implicat esse in eiusmodi duratione ab æterno & ex æternitate: ergo implicat res creatas esse ab æterno & ex æternitate in duratione successiuâ Deo extrinsecâ consignificatâ & significatâ verbis & nominibus nostris ergo & implicat eas esse realiter Deo præsentibus, & coexistentibus ab æterno & ex æternitate in sensu nostræ huius primæ conclusionis. Hæc consequentia est euidens: quia implicat aliquid esse præsens Deo realiter, siue coexistens pro ea duratione pro qua non est: quia implicat id, quod non est pro aliqua duratione, pro illa esse alteri præsens, & coexistens; etiam hoc alterum illi etiam durationi præsens sit, & coexistat: siquidem simultanea duorum præsentia, & coexistentia duorum pro illa nihil aliud est, quam duorum

pro illa actualis præsentia & coexistentia, quæ rebus pro omni anteriori duratione successiuâ, & Deo extrinsecæ deficiit, ut euicimus. Quod autem res omnes creatæ inceptum, inceptumque sunt ex animalium generatione, actumque nostrorum, cum interiorum, tum exteriorum non ad rationem solum, sed ad oculum etiam patet euidensissime.

3. Secunda nostra negatiua Conclusio, quod futura, seu creatæ in suo esse actuali, & extra suas causas, nec Deo præsentia realiter, neque coexistentia eius æternitati, & ab æterno sint, adhuc extrinsecus per Dei æternitatem, quæ tota simul, & de præsentia suo omni extrinsecæ durationi, etiam imaginariæ, respondet, & cui semel, pro sua vnumquodque duratione coexistunt, præsentiaque realiter erunt. Probatur à ratione primò: quia ut certam. 3. n. 4. dicebam, secundus sensus affirmantis, & aduersæ in primum eiusdem absurdissimum sensum quem Thomista recentiores merito execrantur, vi consequentiæ cogendus est: etenim in rebus creatis futuris, quæ semel toti æternitati Dei indiuisibili coexistunt, realiter creatæ etiam durationes rerum clauduntur: vel ergo ex ea durationum creatarum coexistentia Deo, cuiusque æternitati toti, & indiuisibili inferitur, & eas extrinsecus ab ipsa Dei æternitate esse ab æterno, & ex æternitate euique æternitati vere, & realiter præsentibus semper, & coexistentibus, vel secus. Si postremum; ergo nec futura reliqua creatæ ex præsentia, & coexistentia reali semel Deo, cuiusque æternitati toti, & indiuisibili, eis ex æternitate & ab æterno Deo euique æternitati præsentibus sunt, & coexistunt. Si autem dicas primum cum duratio, & si à re duramè distinguatur, accidens sit, naturaliter subiecto suæ rei duranti inhærens, imò accidens modale essentia sua à re duramè inseparabile, res, sua quæque intrinsecæ etiam duratione, quæ ipsi inest, ab æterno, intrinsecè ab æterno durabit; nec solum extrinsecus à diuina æternitate, cui semel pro determinato tempore intrinsecè, & determinata duratione imaginaria, seu possibili coexistere contentis: quod est in primum affirmantis sententiæ sensum incidere, quem merito exhorreo.

4. Inde verò, quot, quantaque inferuntur absurda. Primum: tempora omnia essentia sua diuersis quæque, & in coniungibilibus partibus imaginariæ durationis affixa, atque ab una in aliam durationis imaginariæ partem immobili, vnde duratione hæc extrinsecæ æternitati ex æternitate omnibus æternitatis extrinsecæ siue possibilis, siue imaginariæ, & vitæ etiam, sine vilo discrimine quare & sibi inuicem pugnantis, repugnantia, & inconiungibilia essentia sua temporaria ante tempus, imò æternæ succederantur. Secundo vera cuiusque partis temporis (nec dum tempus totum quod sit esse absurdum) æternitati Dei in duratione vera æquibatur, neque ab illa exceditur: cum tota illa verè, est extrinsecæ, tempus horum sententiæ daret: quare æternitas Dei non erit respectu temporis nostri, imò nec particula ipsius minimæ mensura excedens, neque enim eadem Dei æternitas septia maior, excedens, neque abique aperta contradictione dici, esse potest: neque intrinsecam Deo esse: creatis verò durationibus solum extrinsecam durationem, magnitudinis eius excessum quidquam in Deo augeat, & in creatis minuit. Vnde cessat solutio aduersariorum frequens ad plura argumenta. Nempe res esse in æternitate ab æterno tanquam in mensura excedente, quemadmodum qui in gymnasio, vel celo est, non est in illo tanquam in mensura æquali, sed excedente: ac proinde non oportet, ut sit in æternitate per aliquam durationem anticipatam æternitati Dei coexistens: cui nec, qui in gymnasio est & in celo, tanquam mensura excedente opus est ut æquæ extensa præsentia celo cor-respondat. Sed contra: quæ est in gymnasio illo & celo continetur, non autem est in illo, sicut aduersarij dicunt, quæ in tempore aliquando sunt esse in æternitate: item, si æternitas, utcumque esse in celo, tamen non est in celo per localem adæquationem eius circumferentiæ, sed solum per correspondentiæ suæ præsentia, siue pro suo spatio: aduersarij verò dicunt creatæ in tempore, ita in æternitate esse, ut ab æterno, & in æterno sint: ubi ergo est mensura excedens æternitatem? maxime, cum tempus ipsam mensuram, ut dixi, etiam tota æternitate eorum sententia steterit, ita utrumque sit. Tertiò quævis minima temporis pars, non erit tempus, sed æternitas; ut docet Iarvis & præse arguebat olim Ildorus de summo bono